

SAKİN ADA GÖKÇEADA ÖRNEĞİNDE EKOTURİZM

ECOTOURISM IN THE CASE OF SLOW ISLAND GOKCEADA

Erkan BİL* Fatma YILMAZ**

ÖZET: Turizm kavramı bir yerin doğal güzelliklerini görmek, tarihini tanımak bunların yanında da dinlenmek ve eğlenmek amacıyla gerçekleştirilen bir gezidir. Doğa temelli bir turizm çeşidi olarak bilinmekte olan ekoturizm ise çevreye ve kaynaklarına zarar vermeyen, doğal çevreyi ve doğayı tahrip etmeyen, kullanılmakta olan doğal kaynakların doğru işletilmesine ve sürekli olarak korunmasına katkı sağlayan bir turizm türü olarak ifade edilmektedir. Ekoturizm çeşidi, UNEP'in (Birleşmiş Milletler Çevre Programı) gerçekleştirmiş olduğu araştırmaya göre, son zamanlarda hızla büyümekte olan turizm türlerinden birisidir. Bu çalışmada ekoturizme yönelik olarak çeşitli bilgilerin verilmesinin ardından Gökçeada'nın ekoturizm açısından önemli, doğa sporlarına yönelik arz kaynakları incelenmiştir. Gökçeada, doğal yapısı nedeniyle birçok sportif aktiviteye ev sahipliği yapmaktadır. Bazı sporlar için tüm dünyada eşi bulunmaz doğal koşullara sahiptir: Doğa yürüyüşü, kit surf, surf, bisiklet, kamping, su altı dalışları, yüzme, kros gibi sportif faaliyetler bunların başında gelmektedir. Gerçekleştirilen çalışma ikincil verilerden faydalanılarak yürütülmüştür. Çalışmanın sonucunda mevcut yörede sosyo-kültürel, ekolojik ve coğrafi açıdan ekoturizme kaynak oluşturmakta olan önemli ve çeşitli değerler bulunduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar sözcükler: ekoturizm, doğa turizmi, Gökçeada, sakin ada

ABSTRACT: Tourism is the trip to a place to have fun and rest besides learning the history and seeing natural beauty of it. Nature induced ecotourism, on the other hand, is defined as a type of tourism that neither destructs the natural environment nor harms the environmental resources, conversely, it contributes to the protection of the resources and their employment. According to UNEP (United Nations Information Centre) research, ecotourism is one of the fastest growing type of tourism today. In this study, information about ecotourism was supplied and ecotourism potential sources of Gokceada were examined. Gokceada is home to many sport activities due to its natural structure. The natural conditions it offers for some specific sports cannot be found anywhere in the world: Trekking, kite surfing, surfing, biking, camping, scuba diving, swimming and cross-country are some them. The study was conducted on data obtained from secondary data sources. The results showed that there are resources in the region that contribute to ecotourism in terms of geographical, ecological and socio-cultural points.

Keywords: ecotourism, nature tourism, Gökçeada, slow island

1. GİRİŞ

Turizm dünyada en büyük kitle hareketlerinden ve insana has sosyal bir olgudur. Kişiler parasal kazanç olayı gütmenden birikimlerini turizm amaçlı harcayabildiklerinden turizm önemli bir tüketim aracı sayılabilmektedir. Ekoturizm faaliyeti ise doğa kaynaklı gerçekleşmektedir. Ekoturizm de turistler ekoturizm faaliyetinin gerçekleşmekte olduğu yöredeki halk ile doğa içerisinde konforun yerine temiz ve doğal servislerin bulunduğu egzotik ve güvenli alanlarda ortaklaşa yaşamayı seçmektedirler. Ekoturistler sosyal ve ekonomik hedeflerden çok ekolojik hedefler üzerinde durmaktadırlar. Günümüzde doğallık ve doğa kişilere sunulan bir çekicilik haline almaktadır (Morgül, 2014: 28). Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN)'nin yapmış olduğu tanım doğrultusunda ekoturizm, kültürel ve ayrıca doğal kaynakları korumayı destekleyen, yerel halka sosyo-ekonomik fayda sağlayabilen, düşük ziyaretçi etkisi olan, el

* Öğr. Gör. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Gökçeada MYO, Çanakkale – Türkiye, erkan_bil@yahoo.com

** Öğr. Gör. Erzincan Üniversitesi, Üzümlü MYO, Erzincan – Türkiye, ffatmaayilmaz@gmail.com

değmemiş doğa alanlarına çevresel yönden yapılan ziyaretlerdir. Aynı topluluğun yaptığı farklı bir tanımda ekoturizm; eğlenmek, doğayı ve kültürel kaynakları anlayarak korumayı desteklemek ve düşük turist etkisi olan bir turizm türü olarak ifade edilmiştir (Turizm Terimler Sözlüğü, 1999: 66; Külekçi ve Bulut, 2013: 2). Ekoturizm, yerleşmiş toplulukların varlıklarına saygılı, bütünlüğüne, eko sistemin korunmasına katkı sağlayarak ve ekosistem ile uyumlu yürütülen ve sorumluluk gerektirmekte olan ve doğa temelli bir seyahat deneyimidir. Ekoturizm, ekonomik, tarihsel ve çeşitli kültürel beklentileri içermektedir. Geleneksel anlamda deniz, güneş, gezme-görme alanları, turistik destinasyonların kültürel ve doğal yapısını koruyacak programlar ve faaliyetler ziyaret edenlerin beklenti ve isteklerini karşılayabilecek gelişme planları ile desteklenmekte olan turistlik duraklar ekoturizmin bir parçası haline gelmişlerdir (Özbey, 2002: 69-70). Ekoturizm yaklaşımı doğal kaynakların ekolojik olarak korunmasının yanında yerel halkın da fayda sağladığının da fark edilmesi adına akılcı bir yöntemdir (Wu et.al., 2015: 2695)

Dünya Turizm Örgütü Ekoturizmi; “doğayı ve kültürel kaynakları anlayarak korumayı destekleyen, düşük ziyaretçi etkisi olan ve yerel halka sosyo-ekonomik fayda sağlayan bozulmamış doğal alanlara çevresel açıdan sorumlu seyahat ve ziyaret” şeklinde tanımlamaktadır. Kırsal alanlarda tarihi ve doğal cazibelerin belirli oranlarda bulunduğu yerlerde temel ekonomik uğraşı tarımdan oluşan ve bu yöredekilerin tarımsal uğraşlarını devam ettirmekle beraber ziyaretçi konaklatabilmeleri şeklinde yön verilerek küçük turizm işletmeciliği yapmaları sağlanarak ekoturizm faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesi hedeflenmektedir (Sezen vd., 2011: 55). Uluslararası Ekoturizm Topluluğu’na (TIES) göre; “ekoturizm, çevreyi koruyan ve yerel halkın refahını gözeten, doğal alanlara karşı duyarlı seyahat”dir (Akay, 2012: 115). Farklı bir tanıma göre ekoturizm, doğa alanlarına gerçekleştirilen, doğal çevreyi ve biyolojik farklılığı koruyan, doğal çevreyle etki içinde bulunarak kendine has kültürleri bulunan yöre insanlarını ve kültürlerini bilmeyi amaçlayan, kişilerin ekonomik ve sosyal refahını arttıran, küçük işletmelerce küçük turist gruplarına hizmet vermekte olan bir turizm türüdür (Karademir vd., 2013: 431).

Ekoturizm kavramının tanımı üzerine olmasa da temel özellikleri üzerinde fikir birliği bulunmaktadır. Bu özellikler şu şekilde sıralanabilmektedir (Yücel, 2002: 41);

- Biyolojik çeşitliliğin korunmasına katkıda bulunmaktadır,
- Doğa temellidir (turistler doğal ortamdaki geleneksel, kültürel ve doğal unsurları gözlemlemekte ve anlamaya çalışmaktadırlar),
- Yerel toplumların refahı desteklenmektedir,
- Olumsuz çevre etkilerinin, kültürel ve sosyal etkilerin minimuma indirilmesi amacıyla yapılacak aktivite ve faaliyetler hem yerel halkın hem de ziyaretçilerin sorumluluğunda düzenlenmektedir,
- Yenilenemeyen kaynakların en az kullanımını gerektirmektedir,
- Yerel topluma ve yerel halka yönelik istihdam imkânlarının üretilmesini öngörülmektedir.

Genel olarak bakıldığında doğal ve kültürel varlıkların korunduğu, çevreye duyarlı, bölge halkının ve kültürünün dikkate alındığı, bölge halkının ayrıca turizmden gelir elde ettiği turizm faaliyetleri-nin önemi gün geçtikçe artmaktadır (Apalı, 2015: 113). Ekoturizmin faaliyet alanının gelenek ve kültür bütünlüğünün ayrıca doğal kaynakların sağlandığı doğal yerler olduğu söylenebilmektedir. Bu nedenle bakir, dokunulmamış doğada meydana gelen bütün turizm türleri ekoturizm içerisine girmektedir. Ekoturizmdeki ana amaç, kitle turizminden farklı olarak ziyaretçi sayısını azaltmak ve bunun yanında turizm faaliyetlerinin yıl içerisinde farklı dönemlerde gerçekleştirebilmek, doğaya verilen zararı minimuma indirmek, tahribatı düzeltmekten çok önlemeye yönelik planlar yapmak ve uzun süreli ekonomik menfaatler gözetmektir (Sezen vd., 2011: 55).

Ekoturizmi ilk kez kullanan Hetzer bu alanda dört ana disiplin belirlemiştir, bunlar; çevreye ve doğaya en az etki, yerel kültüre maksimum duyarlılık ve minimum etki, mevcut ülkeye ve

yöreye en yüksek ekonomik fayda, turistlerin en üst seviyede bu seyahatlerinden haz almasıdır (David ve Jean, 2003: 18). Ekoturizm ile ilgili yapılan tanımlar farklılaşmasına rağmen, ekoturizm, doğayı koruyan, bioçeşitliliğe katkı sağlayan, yenilenemez kaynakları kullanmayan ya da kullanımını en aza indiren, sürdürülebilir bir doğa odaklı bir turizm çeşididir. Yani turizm faaliyeti ile doğal çevreyi bağdaştıran, sorumlu insan bilinciyle hareket edip doğal çevrenin olumsuz etkilenmesine izin vermeme esasına dayalı bir bakış açısına sahip turizm faaliyetidir (Apalı, 2015: 113). Ekoturizm sürdürülebilirlik kavramıyla beraber gündeme gelen ve popüler olan bir kavramdır. Ekoturizm, çevre duyarlılığı bulunan ve doğaseverler ziyaretçilerin faaliyet ve eylemlerinden daha geniş bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır (Sezen vd., 2011:55).

2. YÖNTEM

Çalışmada ilk olarak ekoturizme ilişkin kaynak taraması gerçekleştirilmiş ardından mevcut çalışma için seçilen Gökçeada'nın doğa sporlarına ve doğal güzelliklerine ait çeşitli özellikleri ekoturizm açısından incelenmiştir. Gökçeada'nın ekoturizm potansiyeli ortaya konulmaya çalışılmış ve bu yaklaşım çevresinde ekoturizm kaynaklarının geliştirilmesi üzerine bir takım öneriler sunulmuştur. Bu araştırmanın genel amacı; Gökçeada ilçesinin potansiyel ekoturizm kaynak ve faaliyetlerini belirlemek ve bunların turistik amaçlar ile kullanılabilirliğini değerlendirmektir. Araştırma, ilçenin ekoturizmi hakkında fikir vermesi, turizmine sağlayacağı katkıların ortaya konması ekoturizm kaynaklarının geliştirilmesi, ekoturizmin bölge halkına katkıları sağlaması ve bu hususlarda çözüm önerileri getirmesi yönünden önem arz etmektedir. Çanakkale'ye bağlı bir ilçe olan Gökçeada da nüfusun en fazla olduğu yer ilçe merkezidir.

Gökçeada, (İmroz) Çanakkale iline bağlı, yaklaşık 289 km²'lik yüz ölçümü ve 92 km. kıyı uzunluğu ile yurdumuzun en büyük adası konumundadır. Çanakkale iline 32 mil uzaklıkta, Kabatepe'ye 14 mil uzaklıkta, Yunan adası olan Semadirek adasına 14 mil ve Limni adasına ise 16 mil mesafededir. Batısında yer alan İnceburun (Avlaka Burnu) ile doğusunda yer alan Aydınçık Burnu (Kefalos Burnu) arasında uzunluk 30 kilometredir. Kuzeyden güneye eni ise 13 kilometre civarındadır. İnceburun ayrıca Türkiye'nin batıda yer alan en uç noktası konumundadır. Eski ismi İmroz olarak bilinen Gökçeada, alçak sırt ve tepelerden oluşmaktadır. 673 metre ile Doruktepe Gökçeada'nın en yüksek noktası, 638 metre ile Ulukaya Tepesi ise ikinci en yüksek noktasıdır (Yaşar, 2006: 2).

Şekil 1. Gökçeada'nın Coğrafi Konumu

Kaynak: <http://visitgokceada.com/tr/> (ET: 25/12/2016).

Gökçeada ilçesinde yıllarca mevcut kaynakların akıllıca kullanılması, doğal güzelliklerin korunmuş olması ada doğa mirası listesinde yer almasını sağlamıştır. Ulaşım, tarım, yapılaşma ve baraj politikaları geliştirilirken, kaynakların sürdürülebilir olması ve doğal güzelliklerin korunmasına da özen gösterilmiştir. 1.Derecede Kalkınmada Öncelikli Yöre kapsamına 1995 yılında alınan ada arazisinin % 11'lik kısmı ovalardan, % 12'lik kısmı engebeli alanlardan ve kalan % 77'lik kısmı da dağlık alanlardan oluşmaktadır (<http://visitgokceada.com/tr/ada-dogasi/>). Gökçeada coğrafi yapısı ile çevredeki adalardan farklılık göstermektedir. Semadirek adası tek bir dağdan oluşurken Limni adası tek bir ovadan oluşmaktadır, Gökçeada ise engebeli bir yapıda ve volkanik kütlelerden oluşmuş ayrıca birbiri ardına sıralanan tepelerden ve ovalardan meydana gelmektedir (Şengül vd., 2014: 43). İl Toprak Envanter Raporları incelendiğinde 1938 Amerikan toprak sınıflaması sisteminde kullanılan büyük grup toprak sınıflamasına göre Gökçeada'da çeşitli büyük toprak gruplarının olduğu görülmüştür. 1938 sınıflama sisteminde 3 ordo bulunmaktadır. Ordolar; zonal, intrazonal ve azonal olup zonal ve intrazonal ordolarının alt ordoları bulunmaktadır. Zonal ordosunda kireçsiz kahverengi topraklar, intrazonal ordosunda kahverengi orman toprakları ve azonal topraklardan alüvyal ve kolüvyal büyük toprak grupları bulunmaktadır (Cengiz vd., 2009: 24). Gökçeada'nın doğal bitki örtüsü yüksek arazilerde fundalıklar, kızılçam ormanları, meşe, kocayemiş, zeytin, böğürtlen, ılgın, geven, ahlata, kekik ve maki topluluklarından oluşmaktadır. Daha alçaklarda dikenler, doğal çayır otlakları ve birçok otsu bitkiden meydana gelen mera alanları bulunmaktadır. doğal özellikleri açısından özellikle Gökçeada'nın kuzey ve orta kesimleri bakir bir yapıdadır (Atabay vd., 2001: 49). Türk Deniz Araştırmaları Vakfı (TÜDAV) tarafından adanın kara ve deniz alanları için ön fauna-flora envanteri oluşturulmuştur. Bu çalışmaya göre 180 farklı tür deniz canlısı tespit edilmiş olup özellikle adanın kuzey tarafında deniz canlıları için zengin bir ortam olduğu belirlenmiştir. Bu bölgede beş mağarada Akdeniz foklarının yaşadığı tespit edilmiştir.

Türkiye'deki ilk su altı parkı da Gökçeada da yer almaktadır. Adada en yaygını Anadolu sincabı olan 19 memeli türünün yaşadığı saptanmıştır. Flamingolar da Gökçeada da sık sık rastlanmaktadır (Öztürk, 2001: 1-8).

Şekil 2: Gökçeada Doğası

Kaynak: <http://visitgokceada.com/tr/> (ET: 25/12/2016).

3.BULGULAR

Günümüzde birçok şeyin bir tüketim halini almakta olup yerel kültürün, coğrafyanın ve doğanın turizm olarak tahrip ve yok edildiği görülmektedir buna rağmen Gökçeada sessiz ve sakin bir şekilde; organik tarımla, ekolojik değerlerle, doğa ile iç içe olan mimari dokusuyla ekoturizmi keşfetmiştir. Hayvancılık ve organik tarımda pilot bölge seçilmiş olması, yörelerin gelişiminin kültürel ve doğal değerlerini tehdit etmeyen bir felsefeyi içeren CittaSlow (Sakin Şehirler) ağına dahil olması, Gökçeada'nın geleceği için önemli fikirler verdiği söylenebilir (<http://www.arkitera.com/gorus/610/gokceada>) (ET: 25/12/2016). Citta Slow kavramı, nüfus büyüklüğü 50.000'nin üzerinde olmadığı kentlerin üye olabildiği, kentlerin tarihsel kimliklerini, kendi gelenek, göreneklerini, yemeklerini vb. değerlerini korumalarını ifade eden bir birliktir. Citta Slow felsefesi ayrıca kentlerin kendilerini analiz etmelerini, hangi alanlarda güçlü ve zayıf olduklarını belirlemelerini, mevcut şartlar çevresinde bir strateji ve plan geliştirebilmelerini de teşvik etmektedir. Citta Slow ağı, küreselleşme olgusunun şehirlerde yaşayan kişilerin yaşam tarzlarının, şehirlerin dokusunun standartlaştırmasını engellemek ve yerel özelliklerini ortadan kaldırmasının önüne geçebilmek için Slow Food hareketinden ortaya çıkan bir kentler birliğidir. Citta Slow küreselleşmenin ortaya çıkardığı homojen yerlerden biri olmak istemeyen, yerel özelliğini ve kimliğini koruyarak farklılık yaratan j-kent ve kasabaların katıldıkları bir birliktir (Yıldırım ve Karaahmet, 2013: 15-16).

Gökçeada doğal yapısı ve konumu ile pek çok sportif faaliyete ev sahipliği yapmaktadır.

Bir takım sporlar aktiviteleri için dünyada eşine rastlanmayan doğal koşullara imkân vermektedir; doğa yürüyüşü, bisiklet binme, rüzgar sörfü, uçurtma sörfü, su altı dalışları, kamp gibi sportif faaliyetler bunların başında gelmektedir

3.1. Doğa Yürüyüşü (Trekking & Hiking)

Kökeni İngilizce olan trekking kavramı, doğada yapılmakta olan yürüyüşlere verilen genel bir isimdir. Patika takibi, yük hayvanları ve motorsuz araçlarla gerçekleştirilen iz sürme, dağ ve doğa yürüyüşleri ve geçişleridir. Konforlu olduğu söylenemeyen ve bir eğlence turu olmayan trekking spora dayalı olup bir takım zorlukları da içermektedir (Sezen ve Yılmaz, 2011: 60). Gökçeada doğa yürüyüşü açısından son derece elverişli bir araziye sahiptir. Doğa yürüyüşünün yapılabileceği 11 tane yürüyüş parkurları belirlenmiştir.

Şekil 3: Yürüyüş (Trekking) Güzergâhları

Kaynak: <http://visitgokceada.com/tr/> (ET: 25/12/2016).

Onbir yürüyüş parkuru olmasına karşın mevcut çalışmada bunlardan örnek olarak bir tanesi açıklanacaktır. Yürüyüş parkurlarından birini İsa Tepesi güneybirlik yürüyüş parkuru oluşturmaktadır. Uğurlu Kasabası'nın kuzey – kuzeybatı yönünde yer alan İsa Tepesi, adanın batı yönünü gören, manzarası son derece etkileyici olan bir parkurdur. İsa Tepesi rotasının zorluk derecesi 2, uzunluğu 1.46 km., tahmini süresi 1 saat 30 dakikadır. Geven ve taşlardan oluşan kısa bir parkurdur.

Şekil 4: İsa Tepesi

Kaynak: <http://visitgokceada.com/tr/> (ET: 25/12/2016).

3.2. Bisiklet Binme (Cycling)

Tüm dünyada bisiklete binmek oldukça yaygın bir spor haline gelmiştir. Bisiklet yollarının bulunmaması ve bisiklete binen kişilere gösterilen saygının çok az olması şehirlerde bisiklete binmeyi güçleştirmektedir. Bunun sonucunda da kişiler kapalı alanlarda bisiklete binmeyi veya trafiğin olmadığı yerlerde bisiklete binmeye tercih etmektedirler. Fakat özellikle yurt dışında kullanımı yaygın olan bisiklet sürüşü son yıllarda ülkemizde de giderek artmaktadır. Gökçeada arazisi nedeniyle bisiklet sürüşüne elverişli rotalara sahiptir. Gökçeada da bisiklet sürüşünün yapıldığı rotalar belirlenmiştir.

Şekil 5: Bisiklet Binme (Cycling) Güzergâhları

Kaynak: <http://visitgokceada.com/tr/> (ET: 25/12/2016).

Belirlenen rotalardan biri: (Merkez>Yıldızköy> Kaleköy> Merkez) rotasıdır. Uzunluğu 11 km.'dir. Yeni başlayanlar için uygun bir rotadır. 10 üzerinden 2 zorluk derecesine sahiptir. Merkezdən Yukarı Kaleköy ayrımına kadar asfalt yol, ayrımdan sonra 800 m. dik rampa, Arnavut kaldırımı döşeli zemin gelir. Yol üzerinde çeşme yoktur. Su için market vardır. Görülmesi gereken yerler; Poseidon Terası, Mustafa'nın Kayfesi, Sabun Atölyesi, Kale, Yıldız Köyü'dür (<http://visitgokceada.com/tr/aktiviteler/bisiklet-01/>) (ET: 25/12/2016).

3.3. Rüzgar Sörfü (Windsurf)

Gökçeada, nisan ayından başlayarak Ekim ayına kadar devam eden ve rüzgar sörfü açısından çok önemli bir durum olan rüzgar sezonu nedeniyle, bu turizm faaliyeti için inanılmaz fırsatlar sunmaktadır. Kefaloz sörf tutkunları içinde son derece uygun koşullar sunmaktadır. Sert rüzgarlara rağmen Aydıncık Burnu sayesinde kaba dalgaların olmaması rüzgar sörfü meraklılarını buraya çekmektedir. Gökçeada kuzey-güney yönünde esen ve Paros, Rodos ve Naksoz gibi Ege adalarının üzerinden geçen rüzgar koridorları üzerinde bulunmaktadır. Rüzgar şiddeti 4-5 beafort (11-16,17-27 deniz mili) civarındadır. Gökçeada'da rüzgar homojen ve bütün yıla yayılmış bir özellik göstermektedir. Gökçeada'daki rüzgar sörfüne elverişli olan gün sayısı yaklaşık 300 civarındadır. Rüzgar sörfü, birçok özel koşulun aynı yerde ve aynı anda bulunması halinde gerçekleştirilebilecek olan bir spor dalıdır. Bu özel koşullar şu şekilde özetlenebilir:

- a)Kumsal ve deniz
- b)Deniz yüzeyinden 10 m. yükseklikte yıl boyu belli bir açıdan esen sürekli rüzgar
- c)Rüzgarlı fakat sakin deniz
- d)Yeni başlayacaklar için sığ olan bir deniz
- e)Profesyoneller için rüzgarlı ve dalgalı bir kumsal.

Gökçeada Aydıncık Körfezi, Tuzgölü-Ege Denizi arasındaki koridor Avrupa'nın çok önemli bir rüzgar sörfü noktası olmaya aday bir konumdadır. Kuzeydoğudan ve kuzeyden esmekte olan rüzgar Aydıncık Körfezi üzerinde bir dalga oluşturmaktadır. Bu durum profesyonel sörfçüler için oldukça az bulunan bir fırsat oluşturmaktadır. Adanın güney sahili kuzey kesimden sürekli rüzgar almaktadır fakat deniz ise sakindir. Altın kumsal olarak da anılan Aydıncık plajı geniş rüzgar sörfü imkanları sunmaktadır (Çavuşoğlu, 2008: 137-138).

Şekil 6: Rüzgar Sörfü (Windsurf)

Kaynak: <http://www.surfgokceada.com> (ET: 22. 12. 2016).

3.4. Kitesurf (Uçurtma Sörfü)

Yelken-paraşüt birleşimi bir uçurtma olan Kitesurfing (kiteboarding) ip, kontrol barı, ve board'dan oluşmaktadır. Paraşütü andırmakta olan bu uçurtmanın kontrolü, bar ismi verilen bir kontrol çubuğu ile sağlanmaktadır. Board ise uçurtmayı yönlendirmeyi ve su üzerinde kaymayı sağlamaktadır (Demirkan vd., 2006: 31-33). Yılın 360 gününü rüzgarlı olarak geçiren Gökçeada sörf tutkunlarının vazgeçilmez mekanlarından biridir. Aydıncık ve Kefalos Plajları paraşüt sörfü (kitesurf) için idealdir. Rüzgarın durumuna göre her seviyede seyir yapmak mümkündür. Özellikle Kefalos tarafı, hafif dalgalı paraşüt sörfü için son derece uygundur. Funboard'cular için de uygun seyir alanları mevcuttur. Mayıs – Eylül döneminde yaklaşık 100 gün hava açıktır. Gökçeada sayılı paraşüt sörfü merkezleri arasındadır. Adanın Temmuz, Ağustos, Eylül aylarında hakim rüzgar; kuzey, kuzey-doğu yönünde esen Poyraz'dır. Maksimum hızı 4,5 – 5 m/sn.'ye ulaşmaktadır (<http://visitgokceada.com/tr/aktiviteler/kitesurf/>) (ET: 25.12.2016). Yıl boyunca kesintisiz karadan esen rüzgârlar denizde dalga yaratmadan yelkenleri doldurmaktadır. Bu sörfçüler için en ideal ve zor bulunan bir ortam olma özelliği göstermektedir. Gökçeada kendine özgü coğrafi yapısı ve rüzgarlı iklimi sayesinde yalnızca Türkiye'nin değil dünyanın önde gelen sörf merkezlerinden biri olmaya adaydır (<http://cittaslowturkiye.org/cittaslow-gokceada/>) (ET: 25.12.2016).

Şekil 7: Kefalos: Windsurf

Kaynak: <http://www.surfgokceada.com> (ET: 25/12/2016).

3.5. Scuba Diving (Dalış)

Geçmişte ilk dalışın yapıldığı tarih tam olarak bilinmese de milattan önceye dayandığını söylemek mümkündür. Önceleri inci çıkarmak için dalış yapılmakta iken daha sonraları deniz

savaşlarının yaşanması ile askeri amaçlı dalışlar yapmışlardır.

Scuba diving adı verilen dalış sporuna ve su altına duyulan ilginin artmasıyla birlikte Türkiye'nin dört bir yanındaki su altı meraklıları da dalış merkezlerini keşfetmeye başlamışlardır. Su altında vahşi yaşamdan resiflere, antik çağların batıklarından meteor çukurlarına kadar keşfedilecek çok şey vardır. Gökçeada da Scuba Diving için temiz bir denize ve keşfedilmeyi bekleyen binbir çeşit deniz canlısına sahiptir. Bu nedenle Gökçeada da Scuba Diving yapımına elverişli dalış rotaları belirlenmiştir (<http://visitgokceada.com/tr/aktiviteler/squba-diving/>) (ET: 25.12.2016).

Şekil 8: Dalış (Scuba Diving) Güzergahları

Kaynak: <http://visitgokceada.com/tr/> (ET: 25/12/2016).

Belirlenen rotalardan biri, Yıldız Taşları, Sualtı Deniz Parkı'dır. Bu dalış noktası en yakın kıyıya yaklaşık 100 m. açıkta bulunur. Dalış çapa ipinden inilerek yapılır. Derinlik 24 m. ile 27 m. arasındadır. Dip yapısı bir sıra set şeklindeki kayalardan oluşmaktadır, kaya etrafları ise kumluktur. Bu kayalardaki kovuklar ise birçok canlıyı bir arada barındırmaktadır. Mıgır ve müren balıklarını beraber görebileceğiniz ender dalış noktalarından birisi Yıldız Taşları'dır. Böcek ve deniztavşanlarının bolca bulunması sualtı fotoğrafçılığı için uygundur. Yine bu dalış noktasında eski bir çapa ve büyük bir Bizans amforası görmek mümkündür. Dalış tekne ve bot ile yapılmaktadır. Kaleköy Limanı'ndan ulaşım botla 5 dakika, Kuzu Limanı'ndan ise 20 dakikalık bir mesafededir. Bölge deniz parkı olması nedeniyle her türlü avcılığa kapalıdır (<http://visitgokceada.com/tr/aktiviteler/squba-diving/>) (ET: 25/12/2016).

Şekil 9: Gökçeada Dalış Aktivitesi

Kaynak: <http://visitgokceada.com/tr/> (ET: 25/12/2016).

3.6. Kuş Gözlemciliği

Kuş gözlemciliği; kuşların dünyasından doğayı tanımayı sağlamakta olan bir gözlem sporudur. Her türlü yaşam ortamında bulunan kuşlar sağlıklı bir çevre ve doğanın da en iyi göstergesi durumundadır. Kuş gözlemcilerinin seçtiği alanlar mevsimlere göre farklılık göstermektedir; kimi zaman bir orman, düz bir bozkır, sulak bir alan, kimi zamanda kentin ortasındaki bir meydan olabilmektedir (Ahipaşaoğlu ve Çeltek 2006). Yörede su ve bitki çeşitliliğinin sonucunda birçok kuş çeşidi bulunmaktadır. Gökçeada kuş gözlemciliği için eşine az rastlanır fırsatlar sunmaktadır. Adada 16 takım ve 41 familyaya dahil toplam 143 farklı kuş türünün bulunduğu belirlenmiştir. Gökçeada'da görülen kuş türleri, Türkiye kuş faunasının (473 tür) yaklaşık %30'luk kısmını oluşturmaktadır. 63 tür kuş, yıl boyunca adada gözlemlenebilir. 55 tür yaz göçmeni, 15 tür kış göçmeni ve 10 tür transit göçmendir. IUCN kriterlerine göre 138'i düşük riskli, 2'si duyarlı, 3'ü de tehlide yakın sınıftadır (Tok ve Özkan, 2014: 130). Flamingoların göç yolları üzerinde bulunan Gökçeada her sene ilkbahar ve sonbahar aylarında hareketlenmektedir. Flamingoların adadaki varlığı dünyanın birçok yerinden kuş gözlemciliği yapmak isteyen turistleri buraya çekmektedir (<http://visitgokceada.com/tr/aktiviteler/kus-gozlemciligi/>) (ET: 25.12.2016).

Şekil 10: Aydınçık, Tuz Gölü, Flemingolar

Kaynak: <http://visitgokceada.com/tr/> (ET: 25/12/2016).

3.7. Kampçılık

Zorluklar ile dolu olmasına karşın zevkli bir uğraş olan kampçılık doğa severler tarafından gerçekleştirilen bir aktivitedir. Kampçılığın ana kuralı doğaya ve çevreye saygı duymaktır. Doğa ve çevrenin korunması karşısında insanoğlunun rahatı ve konforu ikinci planda tutulmaktadır. Kamp yapılırken dikkat edilmesi gereken önemli nokta çevreye ve doğaya minimum zararın verilmesidir. Alternatif turizm olanakları arasında, her tür gelir grubundan kişiye hitap eden doğa dostu kamp turizmi, tüm dünyada giderek önem kazanmaktadır. Gökçeada kamping için son derece uygun koşullara sahip bir adadır. Özellikle Aydınçık sahili ve Yıldızkoy kampçılar için son derece cazip mekanlardır (<http://visitgokceada.com/tr/aktiviteler/kampcilik/>) (25.12.2016).

Şekil 11: Gökçeada Kamp Alanları

Kaynak: <http://visitgokceada.com/tr/> (ET: 25/12/2016).

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Ekoturizm aslında modernleşme neticesinde ortaya modernleşmeyle birlikte kentleşmenin hızla yükselişi insan ilişkilerinde ve insanlarda bir takım değişimleri ve yorgunlukları beraberinde getirmiştir. Bununla birlikte sadece deniz, kum, güneş yani sahil turizmi ile tatmin olmama durumuyla karşı karşıya kalmışlardır. Bu ise insanların farklı aktivite alanı olan ekoturizme doğru kaymalarının sağlamıştır. Genellikle orta ve üst gelir gruplarının tercih ettiği ekoturizm, bir turistteki beğeni anlayışını değiştiren, koruma ve sorumluluk duygusu ile hareket etmeyi sağlayan insanlarda uygun davranışlar geliştiren, yerel ekonomiye katkı sağlayan bir turizm çeşididir (Apalı, 2015: 113). Gökçeada modernleşmeden uzak olarak el değmemiş koyları, doğa ile iç içe mimari dokusuyla birçok turistin ilgi odağı haline gelmektedir. Adanın %52'lik bir bölümünün sit alanı olması sebebiyle yapılacak mimari projelerin yerel dokuya ve ortama uygun olarak gerçekleşmesi ile yapılaşma kontrol altında tutulmaktadır.

2002 yılından bu yana Gökçeada'da çeşitli organik tarım faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Özellikle 2008'den itibaren uygulanmakta olan organik tarım ürün ve faaliyetleri ile ziyaretçilerine doğal imkanlar sunmaktadır. Gökçeada 2011 yılında haziran ayında almış olduğu 'Cittaslow' unvanıyla dünya genelinde ilk ve tek sakin ada olma özelliği göstermektedir. Organik ada ve sakin ada olması nedeniyle birçok ekoturisti kendine çekmektedir. Aynı zamanda "cittaslow" olma durumu iyi bir ekoturizm modeli olarak kabul edilmektedir.

Ekoturizm faaliyeti çevre ve doğa dostu amaçları içeriyor olsa da doğru yönetilemediğinde bir takım olumsuz etkileri de olabilmektedir. Ekoturizmin olumsuz yönleri içerisinde oluşabilecek aşırı kalabalığın yaratacağı tehditler, ormanların tahrip edilmesi, erozyon, artacak ulaşım olanaklarının ve inşaat faaliyetlerinin yaratacağı tahribat, kıt kaynaklar için artacak rekabet ortamı sayılabilmektedir. Fakat oldukça basit ve sade hizmetler ile turizm faaliyetini gerçekleştirebilen ekoturistler çeşitli çevresel etkileri minimuma indirebilmektedirler. Bununla beraber ekoturizm faaliyetleri oldukça pozitif sosyal ve çevresel etkilere de beraberinde getirmektedir. Tam bu noktada sürdürülebilir turizm önem kazanmaktadır. Bu sebeple de ekoturizmin konusuna bu kadar önem verilmektedir (Yücel, 2002: 4).

Gökçeada çeşitli kültürel, coğrafi, doğal ve tarihi zenginlikleriyle; agro turizm, alternatif turizm, sağlık turizmi, su altı dalış turizmi, mağara turizmi, doğa sporları turizmi, kıyı turizmi, kuş gözlemciliği turizmi, su sporları turizmi, kültür ve tarih turizmi, kamp turizmi, mutfak turizmi ve ekoturizm gibi turizm çeşitlerinde uluslararası destinasyon olabilecek bir potansiyele sahiptir (<http://www.arkitera.com/gorus/610/gokceada>) (ET: 25.12.2016). Destinasyonlar ise ziyaretçilerin kültürel altyapıları, eğitim düzeyleri ve geçmiş turistik deneyimleri gibi bir

takım bireysel özelliklerine bağlı olarak, herhangi bir ülke şehir ada vb farklı coğrafyalara yapacakları seyahatlerde değişik deneyimler sunma özelliğinde olan turizm ürünleridir (Candrea and Hertanu, 2015: 164).

Gökçeada'da ayırt edici olarak öne çıkan ve turistlerin tercih etmesindeki değerlerin bazıları aşağıda sıralanmıştır:

- ✓ Organik tarım ürün üretiminde pilot bölge olması
- ✓ Gökçeada Sualtı Milli Parkı Türkiye'nin ilk sualtı parkı olması
- ✓ Türkiye'deki Citta Slow üyesi 11 yerleşim yerinden biri olması
- ✓ Akdeniz foku içi koruma bölgesi olması
- ✓ Tatlı su kaynakları açısından Ege Denizi'nde 1.sırada dünyada 4. sırada bulunması
- ✓ Türkiye'nin en batısında bulunması
- ✓ Türkiye'nin en büyük adası olması
- ✓ 2008 yılından itibaren sörf turnuvalarının gerçekleştirilmesi. Gökçeada'da şu an faaliyette olan 5 wind ve 2 de kite olmak üzere toplam 7 sörf okulunun bulunması. (<http://cittaslowturkiye.org/cittaslow-gokceada/>) (ET: 25.12.2016).

Tüm bu değerler göz önüne alındığında ekoturizm çalışmaları yapılırken yerel işletmecilerinin ve bölgede yaşayan halkın fikirlerinin alınması önemlidir. Ekoturizm açısından tanıtım faaliyetlerinin geliştiği Gökçeada'da ekoturizm her geçen gün önemli bir turizm etkinliği haline gelmektedir. Gökçeada, sahip olduğu kültürü ve eşsiz tabiatıyla her mevsim ekoturizme açıktır konumdadır. Böylece ekoturizm faaliyetleri yılın her ayına yayılabilir bunun yanında adada yaşayan yerel halk da ekoturizm faaliyetlerine edilerek kalkındırılmaları sağlanabilecektir.

Gökçeada'da ekoturizm altyapısı oluşturulurken sürdürülebilirliğinin sağlanarak ekolojik yapının korunması koruma ve kullanma ilkesinin dikkate alınması önemlidir. Ekoturizm altyapısının sağlıklı bir şekilde oluşturulabilmesi için ise, sivil toplum örgütleri ve kamu kurumları arasında işbirliğinin sağlanması gerekmektedir.

Gökçeada'da ekoturizm faaliyetleri geliştirilirken bölge halkının görüş ve önerilerinin dikkate alınması anlamında bir anket çalışması yapılabilir.

Gökçeada'da ekoturizm faaliyetleri için bölgesel rehberler yetiştirilmelidir. Bu rehberler ekoturizm konusunda uzmanlaşmış olmalıdır.

Türkiye'nin çeşitli yerlerindeki doğa sporları ile ilgilenen dernek ve kulüplerle iletişime geçilerek Gökçeada'da yapılan ekoturizm alanları ve faaliyetleri hakkında bilgilendirici ve tanıtıcı broşürler verilebilir.

Gökçeada'da yeni tesis, sera, park vb. yapılırken doğaya ve çevreye uyumlu olarak yenilenebilir alternatif enerji kaynakları kullanılabilir.

Gökçeada'da ekoturizm faaliyetlerinde bulunmak isteyen bölge halkına devlet tarafından uygun faiz ve vadeli kredi kolaylığı sağlanmalıdır. Böylece adadaki yerli halka istihdam olanakları sağlanabilir.

Halk Eğitim Merkezi tarafından bölgede çeşitli kurslar açılabilir. Ada sakinleri mevcut kurslarda üretmiş olduklarını gelen turistlere satarak kazanç sağlayabilirler ve ülke ekonomisine katkıda bulunmuş olabilirler.

Çeşitli seyahat acentaları ile görüşülerek Gökçeada'ya günübirlik geziler yanında konaklamalı tur programlarının da yapılması sağlanabilir. Örneğin çeşitli plaj ve sörf turları düzenlenebilir.

Gökçeada'da yapılan ekoturizm planlaması ile bölgesel kalkınma artırılarak, tanıtımını sağlanacak ve bununla birlikte sürdürülebilirlik de sağlanacaktır.

Bu çalışmada Ekoturizm faaliyetlerinin sosyo-ekonomik yönünün incelenmiştir. Yapılacak yeni çalışmalarda sosyo-ekonomik yönünün yanında sosyo-kültürel yönü incelenebilir. Çünkü Gökçeada'daki Rum köylerin varlığı ve birçok Rum vatandaşın adada yaşamaya devam ediyor olması farklı kültürlerin ve toplumların birbirleriyle karşılaşması ve toplumlararası etkileşimini sağlamaktadır. Yunanistan'da yaşanan kriz nedeniyle de Rum

vatandaşlar Gökçeada'ya gelip yerleşme kararı almışlardır. Bu kararı etkileyen başka bir faktör ise; Gökçeada Rum ortaokulu ve Gökçeada Rum Lisesinin açılmış olmasıdır. Ayrıca farklı kültürleri içinde barındırmakta olan Gökçeada camiler, manastırlar, kiliseler, eski Rum evleri ile günümüz mimarisini bir arada bulundurabilmektedir.

5. KAYNAKLAR

- Ahişapoğlu, S. ve Çeltek, E. (2006). Sürdürülebilir kırsal turizm, *Gazi Kitabevi*, ISBN: 975-6009- 45-4.
- Akay, B. ve Zengin, B. (2012). Ekoturizm kaynaklarının geliştirilmesi: Doğu Marmara Bölgesi Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 14, 23, 115-122.
- Apalı, Y. (2015). Ekoturizmin sosyolojik açıdan değerlendirilmesi ve Ardahan'ın ekoturizm potansiyeli. *Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2, 111-124.
- Atabay, S. ve Özgül, M.D. (2001). Gökçeada örneği özelinde ekolojik temelli mekan organizasyonu. *Ulusal Ege Adaları Toplantısı*, 10-11, 48-59.
- Candrea, A. N., Herțanu, A. (2015). Developing ecotourism destinations in Romania. A case study approach. *Ulletin of the Transylvania University of Braşov Series V: Economic Sciences*, 8 (57): 163-175.
- Çavuşoğlu, M. (2008). Gökçeada rüzgar sörfü turizminin elektronik ortamda tanıtımına yönelik bir çalışma. *Gökçeada Değerleri Sempozyumu*, Çanakkale.
- David A. F. and Jean-Pierre C, (2003). *Eco-tourism*, rutledge taylor and francis group, New York, USA.
- Demirkan, M. ve Diğerleri., (2006). Spor turizmi: Gökova Körfezi'nde su sporlarına uygun anların belirlenmesine yönelik bir çalışma. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı, Cilt:1, Muğla.
- Dikici, E. Sağır, A. (2012), Antalya'da inanç turizminin sosyolojik çözümlemesi: Demre-Myra örneği, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14, 22, 35-43.
- Karademir N., Sandal, K.E. ve Tıraş, M. (2013). Kahramanmaraş'ın ekoturizm potansiyelinin değerlendirilmesi, *3rd International Geography Symposium-Geomed*. 429-449. ISBN: 978-605-62253-8-3.
- Külekcı, A. E. ve Bulut, Y. (2013). Erzurum ili Oltu ilçesi ve yakın çevresi ekoturizm potansiyelinin swot analiz yöntemi ile belirlenmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 14(1): 1-12.
- Morgül, Ş. (2014). Kırklareli ilinde ekoturizm olanakları. *Electronic Journal of Vocational Colleges*. 27-38.
- Özbey, F. R. (2002). Sürdürülebilir turizm kalkınması. *Eskişehir Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1-2, 67-84.
- Öztürk, H. 2001. "Gökçeada'nın jeomorfolojisi ve hidrojeolojik yapısı- yerleşim planlaması için önemi"; *Ulusal Ege Adaları 2001 Toplantısı Bildiriler Kitabı*, TÜDAV Yayın No: 7, Çanakkale.
- Sezen, I., Yılmaz, S., ve Külekcı A. E. (2011). Ekoturizm için öneri alanlarıyla Bayburt. *Ulusal Akdeniz Çevre ve Orman Sempozyumu*, Kahramanmaraş.
- Şengül, Ü., Tan, S., Atak, Ş., Şengül, A. B. (2014). *Türkiye Gökçeada'da yenilenebilir enerji kaynaklarının potansiyeli. Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 6, 11.
- Tok, C.V., Özkan B., Gürkan M. (2014). Gökçeada'nın karasal omurgalı hayvanları, *Gökçeada Doğa ve Kültür Varlıkları*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Wu, W., Zhang, X., Yang, Z., Qin, W., Wang, F. and Wang, W. (2015). Ecotourism suitability and zoning from the tourist perspective: a nature reserve case study. *Pol. J. Environ. Stud.* 24(6): 2683-269.
- Yaşar, O. (2006). Turizm coğrafyası açısından bir araştırma: Gökçeada (İmroz). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16, 1, 1-32.
- Yıldırım, A. ve Karaahmet A. (2013). Yavaş şehir hareketinin kent imajına katkisi: ordupersembe örneğinin yerel basın üzerinden analizi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5(1): 11-20.
- Yücel, C. (2002). Turizmde yükselen değer: ekoturizm, *TÜRSAB Ar-Ge*.
- <http://cittaslowturkiye.org/cittaslow-gokceada/> (Erişim Tarihi: 25. 12. 2016).

<http://visitgokceada.com/tr/> (Erişim Tarihi: 25. 12. 2016).

<http://www.arkitera.com/gorus/610/gokceada> (Erişim Tarihi: 25. 12. 2016).

<http://www.surfgokceada.com/wind-sorf/> (Erişim Tarihi: 22. 12. 2016).